

ciaországot felszabadítja ez alól a nyomás alól.

E módszer keresése közben Le Bon felhasználja a francia szociológia tanításait és a saját tudományos munkásságának eredményeit. Durkheim tanítása szerint a társadalmat morális erők vezetik, Le Bon ehhez hozzáteszi, hogy a társadalmakat vezető meggyőződések forrása mindig valamilyen misztikus, észokokkal nem igazolható hit. Régebben a vallások voltak ilyen morális meggyőződések, ma a különböző politikai nézetek, mint az egyes nézetek imperializmusa és a szocializmus.

Le Bon szerint a francia nép azért maradt alul az angolokkal szemben, mert a francia népet irányító morális tényezők nem feleltek meg az új idők pszichológiájának. A modern kor alapelve az egyéni kezdeményezés, a latin népek lelkialkata azonban az abszolút monarchizmus alatt formálódott meg, ezért a nép megszokta, hogy a kezdeményezést az államtól várja. Az egyéni kezdeményezésben bátor és tettekész angol-szászok ezért szerették meg maguknak a hegemoniát.

A probléma tehát abban áll, hogy a francia nép pszichológiája nem egyezik modern életével. Ha a francia nép élni akar, vagy a pszichológiáját kell átalakítani, vagy a modern szellemet. Le Bon az elsőt választja, ezért különösen az egyetemi oktatást akarja megváltoztatni: az eddigi túlzásba vitt értelmi nevelés helyett az erkölcsit, a jellemképzést hangsúlyozza.

Az elég pontos és gördülékeny fordítás Strém Géza munkája. Ugyancsak Strém Géza írta a több tekintetben különös bevezetést. Nehéz megérteni, hogy Le Bon nacionalista és a morális erőket hangsúlyozó könyve elé miért kellett pacifista és a történelmi materializmus eszmemenetét követő bevezetést írni. Az meg épen megoldhatatlan problémának tűnik föl a jóhiszemű olvasó előtt, hogy miért kellett ezt a pacifista bevezetést Le Bon felfogásával megegyezőnek feltüntetni.

Különös véleményt kelt az emberben, amit a bevezető a 19. oldalon mond. Eszerint «el kell pusztulnunk», ha fel nem emelkedünk «egy békésebb, jobb társadalomba»; a 39. oldalon pedig Le Bon «egy légiopacifistáról» beszélve, így folytatja ezt a gondolatot: «Ha még mindig meghallgatást találnának (a pacifisták), kétségbe kellene esnünk a jövő felett és bele kel-

lene nyugodnunk egy reménytelen elkorcsosulásba».

Kétségesnek kell mondanunk Strémnek azt az állítását is, hogy Le Bon «Franciaország legkiválóbb élő szociológusa» (1. l.). Felelte, hogy Lévy-Bruhl, Fauconnet és Bouglé is élnek még, akik franciák is, meg szociológusok is?

Fábián István.

Ballai Károly: Magyar koresmák és fogadók a XIII—XVIII. században. Bpest, 1927. VII. 144. l. Figyelemreméltóan emeli ki a könyv a jelentős szerepet, melyet a bor- és sörárusítás vitt régebben a magyar városok háztartásában, valamint azt az előkelő szerepet is, mely a vendéglősöknek a töröktől felszabadult Buda és Pest közigazgatásában és vezetésében jutott. Elég bő irodalmat használ, ha nem is ad új kutatáson alapuló eredményeket. Élvezhető összefoglalása ez irodalomnak azonban nem sikerült; a nyers anyaggal nem tud megbirkózni, szempontjait nem ér rá következetesen kifejteni. Előadása sok helyütt pongyola, zavaros. Szakavatott kezek többet és jobbat tudtak volna az eddig ismert anyagból is előteremteni, ha újabb kutatásokra nem is lett volna időjük. A szerző láthatólag járatlan a történetírás terén. A munka érdemes pártfogói, több fővárosi szállodatulajdonos, több eredményét látták volna áldozatkészségüknek, ha megfelelő szakembert kerestek volna fel megbízásukkal. —jn—

Lelkes Nándor József: A multak avarján. Tóth Sándor rajzaival. Az Apostol nyomda kiadása. Budapest, 1927. Folytathatnánk a Buda Halálával. Én ez avart jártam, tündöved megálltam, Egy régi levélen ezt írva találtam. Mert Lelkes könyve rövid, hangulatos elbeszélések, rajzok gyűjteménye, amelyekben mind a multak emléke borong. Ez ad nekik valami sajátosság báját, mert különben egyszerű, mindennapi történetek, melyeket mintha másutt már olvastunk volna. Legszívesebben a kuruc korban mulat: Bercsényi, Ocskai alakja ötlik fel egy-egy régi várban, ősi kúrián időztek. Ezeket a levendulaillatú, ódon felvidéki épületeket különösen kedveli: minden zűgük, minden bútoradarabjuk tud számára valamit mondani. Lelkes szívből szereti a multat s érzi a hagyomány erejét és fontosságát. Nem arra törekszik, hogy le-